

Petr Hampl: Ruská lekce z logického myšlení

prvnizpravy.cz/zpravy/politika/petr-hampl-ruska-lekce-z-logickeho-mysleni

<< **OTÁZKA TÝDNE** >> V kurzu Metod analýzy a prognózování společenských jevů na Jungmannově národní akademii se snažím vysvětlit, že má-li být myšlení označováno za racionální, musí sestávat ze tří kroků (vždy ve stejném pořadí), píše Petr Hampl v komentáři pro Prvnizpravy.cz.

Petr Hampl, nezávislý sociolog

2. června 2023 - 02:20

Za první. Formulovat teorii či hypotézu. Co nejpřesněji a co nejkonkrétněji.

Za druhé. Ptáme se, co všechno z té hypotézy či teorie vyplývá. Vyplývá z toho nekonečně mnoho věcí. Nikdy nedokážeme udělat úplný seznam. Ale aspoň rozumně dlouhý seznam těch

nejzajímavějších.

Za třetí. Zjišťujeme fakta a ptáme se, jestli jsou ve shodě s bodem dvě. Když najdeme rozpor, znamená to, že teorie obsahuje nějakou chybu a musí být přeformulována či změněna. Když rozpor nenajdeme, teorii pokládám za provizorně potvrzenou. Ale nikoliv definitivně!

Mimo jiné z toho vyplývá, že fakta hledáme až v posledním kroku. Opačný postup racionální myšlení nepřipouští. Není možné nejprve hledat fakta a pak si „dělat názor“. Je to pouhá iluze našeho mozku, že je názor založen na faktech. Ve skutečnosti jsme v takových případech obětí svých emocí a představ. To v té přednášce vysvětluji a prokazuji podrobně.

K čemu takové formální rozdělení myšlení do kroků? Podívejme se třeba na vztah k Rusku. Když budeme vycházet z faktů, povede to jenom k překřikování. Jedna strana sestaví „deset důvodů, proč jsou ruskáci nebezpečná agresivní záležitost“, druhá strana sestaví „deset důvodů, proč za konflikt nese odpovědnost západ“ a můžeme se do sebe pustit. Vyhraje ten, kdo má silnější cenzurní nástroje.

Nebo můžeme aplikovat racionální metodu.

Krok jedna. Formulujeme teorii či hypotézu.

Ruský stát má tendenci chovat se velmi agresivně. Toto jednání odkládá, pokud je proti němu použit ekonomický nátlak nebo vojenská síla.

Je to jednoznačná teorie a vyplývá z ní, proč jsou důležité ekonomické sankce (dokonce i tehdy, když poškodí i nás) a proč je důležité podporovat pokračování války.

Krok dvě. Co z toho lze odvodit.

Například to, že Rusko by se mělo chovat ve stejných situacích agresivněji než jiné státy se srovnatelnou vojenskou silou. Tak kupříkladu pokud chce někdo začít obchodovat v jiné měně než rubl, je vzápětí bombardován ruskými raketami. Oproti tomu odchod od dolaru nebo libry je tolerován. Opravdu to tak je?

Ale ze zmíněné teze lze vyvodit i další věci. Mimo jiné to, že chování Ruska by se mělo měnit podle toho, jak choval Západ. A tady máme tu výhodu, že můžeme porovnat tři různé režimy.

Do roku 2008. Západ sice porušil nějaké sliby, ale nevedlo to k přímému ohrožení Ruska, probíhala určitá spolupráce a Západ dával najevo, že pokládá Rusko za partnera. V té době mělo být Rusko nejagresivnější – podle posuzované teorie.

Mezi lety 2008 a 2014. NATO prohlásilo Rusko za soupeře a začalo vyvíjet tlak. Vznikaly konfrontace, ty se přibližovaly až k ruským hranicím. Západ začal podporovat ty, kdo usilovali o změnu

politického režimu v Rusku. Podle posuzované teorie mělo být chování Ruska umírněnější. „Rusko rozumí řeči síly.“

Po roce 2014. Západ zorganizoval (nebo minimálně pomohl zorganizovat) změnu takovou změnu režimu na sousední Ukrajině, kdy se k moci dostaly síly výrazně nepřátelské vůči Rusku. Začal Ukrajinu intenzivně vyzbrojovat, cvičit její armádu a spekulovat o rozmístění zbraní hromadného ničení na území Ukrajiny. Zintenzivňovala se podpora antirežimní opozice uvnitř Ruska. Západ toleroval a tiše podporoval masakrování etnických Rusů na východní Ukrajině. Uplatňovaly se ekonomické sankce. Podle posuzované teorie se Rusko mělo chovat nejmírněji až nejpřátelštěji.

A jaká máme fakta?

Období do roku 2008.

Ruská armáda dobrovolně opustila Českou republiku, Slovensko, Polsko a Pobaltí.

Rusko neprotestovalo proti vstupu těchto zemí do NATO (přestože se jednalo o porušení slibu).

Rusko neposkytlo žádnou podporu bratrskému pravoslavnému Srbsku, když bylo napadeno NATO

Když Američané zahájili válku v Afghánistánu, Rusko jim poskytlo informační a logistickou podporu, místy dokonce umožnilo využití vlastních základů.

Období 2008 – 14

Podle posuzované teorie měl „Rus porozumět řeči síly“ a jeho jednání se mělo stát umírněnějším a přátelštějším vůči Západu. Realita?

Intenzivní zbrojení, válka v Gruzii, podpora Srbsku a celkově rezervovanější přístup.

Období po roce 2014

Vojenská intervence v Sýrii směřující přímo proti Západu, vojenská podpora venezuelského režimu, další zásahy ruských bezpečnostních sil na území bývalých sovětských republik a angažování na Ukrajině až do otevřené války s NATO.

Přitom podle posuzované teorie mělo Rusko opustit agresivní jednání, protože Západ vyvinul obrovský tlak.

Závěr je tedy jednoznačný. Posuzovaná teorie je chybná. Daleko větší smysl by dávala teorie opačná, která by zněla takto:

Čím většímu tlaku je Rusko podrobeno, tím agresivněji se chová.

Ale pozor! Máme pouze formulovanou teorii a čeká nás předepsaný postup. Měli bychom se ptát, co všechno se dá z té teorie odvodit a jestli tomu odpovídají fakta.

Lidí neznalí pravidel racionálního myšlení mohou mít spoustu námitek. Vždyť jste nezohlednili rozbor mentality pravoslaví! Vždyť jste nezohlednili vraždu Borise Němcova! Vždyť jste nezohlednili agresivní vystupování některých ruských filosofů!

Nezohlednili. A nezajímá nás to. Pravidla racionálního myšlení (vědecké metody, chcete-li) jsou jasná: Zajímá nás pouze to, co má vztah k potvrzování nebo vyvrácení posuzované teorie.

Můžeme přijmout jednoznačný závěr, že podrobování Ruska vojenskému a ekonomickému tlaku je výrazem iracionální ztráty rozumu. A to bez ohledu na to, jestli s ruskou civilizací sympatizujeme nebo nikoliv nebo jestli ji dokonce odsuzujeme.

„Ale pozor. Předcházející text se čtenářům Prvních zpráv nejspíš četl dobře proto, že s výsledným názorem souhlasí. Ve skutečnosti ale každý z nás zastává i nějaké teze, které by racionální myšlenkový postup vyvrátil. To už by se nám snášelo podstatně obtížněji,“ dodává Petr Hampl.

(rp,prvnizpravy.cz,Jungmannova národní akademie,foto:arch.)

43-8974200277/0100

Pro platby ze zahraničí: IBANCZ5601000000438974200277
BIC / SWIFT kódKOMBCZPPXXX

Děkujeme, že nás podporujete!